

תקנות המים (אמות מידה להקצאת מים לחקלאות)(הוראת שעה), התשע"ח- 2018

בתוקף סמכותי לפי סעיף 25א לחוק המים, התשי"ט-1959¹ (להלן – החוק), אני מתקיין תקנות אלה:

הגדרות 1. בתקנות אלה –

"אגודה חקלאית", "מושב עובדים", "כפר שיתופי", "קיבוץ שיתופי" ו-"מושב שיתופי" – כמשמעותם בתקנה 2 לתקנות האגודות השיתופיות

(סוגי אגודות), התשנ"ו-1995²;

"אזור מנותק" – כל אחד מאלה:

(1) אזור עמק חרוד;

(2) אזור עמק המעינות;

(3) אזור בקעת הירדן;

(4) אזור ים המלח והערבה;

(5) אזור מחולה;

"אזור מעלה הכנרת" – האזור המסומן אזור מעלה הכנרת במפה שבתוספת הראשונה לתקנות המים, שרשימת הצרכנים שבתחומו מפורסמת באתר האינטרנט של הרשות הממשלתית למים ולביוב שכתובתו www.water.gov.il;

"אזור סובב כנרת" – האזור המסומן אזור סובב כנרת במפה שבתוספת הראשונה לתקנות המים, שרשימת הצרכנים שבתחומו מפורסמת באתר האינטרנט של הרשות הממשלתית למים ולביוב שכתובתו www.water.gov.il;

"המערכת הארצית" – כל שטח מדינת ישראל למעט האזורים המנותקים, אזור מעלה הכנרת ואזור סובב כנרת;

"הכמות הארצית" – כמות המים השפירים שהוקצתה לחלוקה באזור המערכת הארצית לפי סעיף 2א לכללי המים (הסדר מפורט לאזור קיצוב), התשע"ח-2018³;

"פעילות חקלאית" – ייצור צמחים וגידול בעלי חיים שתכליתו העיקרית היא הפקת תוצרתם לשיווק, וכן שלבי ריבוי, אקלום, שתלנות ומחקר ופיתוח של צמחים או בעלי חיים כאמור, לפי העניין ולרבות טיפול ראשוני כהגדרתו בתקנות המים;

¹ ס"ח התשי"ט, עמ' 169; התשס"ו, עמ' 331.

² ק"ת התשנ"ו, עמ' 246.

³ ק"ת התשע"ח, עמ' 764.

"יישוב חקלאי מתוכנן" – אגודה חקלאית, מושב עובדים, כפר שיתופי קיבוץ שיתופי, או מושב שיתופי שמושכרים או מוחכרים לו מקרקעין במסגרת משבצת בתנאי נחלה לפי החלטות מועצת מקרקעי ישראל; "מחוז המשרד" – מחוז המשרד שבתחומו עיקר הפעילות החקלאית של הצרכן הנוגע לעניין;

"מיזם חקלאי" – פעילות חקלאית שלא במסגרת יישוב חקלאי מתוכנן; "מים אחרים" – מים המסופקים ממפעל השבה לשימוש לפעילות חקלאית, לרבות מים מליחים;

מים מליחים" – מים שמליחותם עולה על 400 מילגרמים כלוריד לליטר ושהוגדרו ברישיון ההפקה מים מליחים או מים מלוחים; "מים שפירים" – מים שהוגדרו כאלה ברישיון ההפקה;

"מנהל הרשות הממשלתית" – מנהל הרשות הממשלתית למים ולביוב שמונה לפי סעיף 124יט לחוק; "המשרד" – משרד החקלאות ופיתוח הכפר;

"צרכן" – אדם או יישוב חקלאי מתוכנן הצורך מים לפעילות חקלאית לפי רישיון הפקה, ובלבד שהוא זכאי להשתמש בקרקע, שבעדה ניתנת ההקצאה, לפעילות חקלאית; "השר" – שר החקלאות ופיתוח הכפר;

"תקנות המים" – תקנות המים (אמות מידה להקצאת מים לחקלאות), התשע"ח - 2018⁴;

"תקרת ההקצאה" – כמות מים, שפירים ואחרים, המחושבת לפי מכפלה של תקן המים באזור שבו מצויה הקרקע שבעדה ניתנת ההקצאה לצרכן, במספר הדונמים של הקרקע כאמור, למעט קרקע שהוקצתה לצרכן בפטור ממכרז לפי תקנה 7(25) לתקנות חובת המכרזים, התשנ"ג-1993⁵ ולגבי מי שהוקצתה לו כמות מים לראשונה לאחר שנת 1989 – הכמות שהוקצתה לו כאמור, והכל בשינויים שנעשו בה כדין מאז.

על אף האמור בתקנה 2 לתקנות המים, יחולו הוראות אלה:
(א) לכל צרכן באזור המערכת הארצית, למעט צרכנים שחלה עליהם תקנת משנה (ב), יקצה מנהל הרשות הממשלתית, לפעילות חקלאית מתוך הכמות הארצית, כמות המים השפירים שצרך בפועל בשנת 2016 או בשנת 2015, לפי הגבוה מביניהן, אך לא יותר מההקצאה בשנה האמורה, לפי קובץ בסיס הנתונים המפורסם באתר האינטרנט של הרשות הממשלתית למים ולביוב שכתובתו www.water.gov.il.

2. הקצאת מים שפירים באזור המערכת הארצית

⁴ מצ"ב

⁵ ק"ת התשנ"ג, עמ' 826, התשס"ט עמ' 442.

(ב) לצרכנים הבאים יקצה מנהל הרשות הממשלתית כמות המים השפירים כדלקמן:

(1) צרכן באזור המערכת הארצית שהוא מיזם חקלאי, שקיבל בשנת 2016 או בשנת 2017 הקצאת מים שפירים לפעילות חקלאית חדשה, תוקצה הכמות שנקבעה בתקנה 2(א) לתקנות המים בתוספת 50% מהכמות שהוקצתה בעד מיזם חקלאי לצרכן ברישיון ההפקה לאותה שנה;

(2) לצרכן באזור המערכת הארצית שהוא מיזם חקלאי שקיבל בשנת 2016 או בשנת 2017 הקצאת מים שפירים לבעלי חיים לפעילות חקלאית חדשה או כתוספת להקצאה, תוקצה כמות המים שהוקצתה ברישיון ההפקה לשנת 2017.

(ג) כמות המים השפירים שתיוותר לאחר הקצאה לפי תקנות משנה (א) ו - (ב), תחולק כדלקמן:

(1) יתרת הכמות הארצית תיועד להקצאה לפי תקנות 4 ו-10 לתקנות המים, למעט כמות של 5 מיליון מטרים מעוקבים שאותה יקצה מנהל הרשות הממשלתית לפי תקנה 6(ג) לתקנות המים;

(2) כל כמות ארצית שתיוותר לאחר הקצאה לפי תקנת משנה (1) תיועד להקצאה לפי תקנה 11 לתקנות המים.

על אף האמור בתקנה 11(ב) לתקנות המים, יראו כאילו בסופה נאמר: "ובלבד שהתקיים אחד מאלה:

3. מתן תוספות

(1) צורפו לבקשה מסמכים המוכיחים, להנחת דעתו של מנהל הרשות הממשלתית או מי שהוא הסמיכו, כי הצרכן צרך בפועל, בשנה שקדמה לשנת ההקצאה, כמות העולה על 40% מצריכת המים השפירים שלו לשנה שקדמה לה;

(2) צורפו לבקשה מסמכים המוכיחים, להנחת דעתו של המנהל הכללי של המשרד או מי שהוא הסמיכו, כי קיימים טעמים מיוחדים המצדיקים מתן תוספת מים לאותו צרכן".

צרכן המבקש לוותר על הקצאת מים שפירים, כולה או חלקה, יודיע על כך למחוז המשרד, לפי הטופס הערוך לפי הנוסח שבתוספת; הודיע צרכן כאמור - יראו בויתור העברה זמנית של מים שפירים מצרכן אחד למשנהו לעניין תקנה 2(א) לתקנות המים.

4. וויתור על הקצאת מים

5. תוקפן של תקנות אלה עד יום כג' בטבת התשע"ט (31 בדצמבר 2018).

5. תוקף

תוספת

((תקנה 3 (א)))

הודעה על וויתור על הקצאת מים שפירים או חלקה

לכבוד מחוז

(יש להגיש למחוז המשרד שבתחומו עיקר פעילותו החקלאית של המבקש)

1. פרטי הצרכן המודיע :
ת"ז
שם צרכן ראשי : מספר צרכן ראשי ברישיון :
שם צרכן משנה : מספר צרכן משנה ברישיון :
כתובת : טלפון :
טלפון נייד : פקסימילה : דואר אלקטרוני :
2. כתובת בעל הרישיון המפורט :
עיר רחוב מספר בית
מיקוד תא דואר
טלפון : טלפון נייד : פקסימילה :
דואר אלקטרוני :
3. אני מודיעכם כי אני מוותר על הקצאת המים השפירים לשנת 2018, בהיקף המפורט להלן : מטרים מעוקבים

חתימת הצרכן המודיע _____ תאריך _____

אישור קבלת ההודעה

(שם עובד המחוז, חתימתו ותאריך)

אורי יהודה אריאל הכהן
שר החקלאות ופיתוח הכפר

ב' יום _____ התשע"ח (18 מל 2018)

(חמ 3-4025)

דברי הסבר

בהתאם לכללי המים (הסדר מפורט לאזור קיצוב), התשע"ח-2018, קבעה מועצת רשות המים כי לשנת 2018, כמות המים השפירים לחקלאות שתעמוד לחלוקה במערכת הארצית, תהיה עד 292 מיליון מטרים מעוקבים, באזור סובב כנרת - עד 73 מיליון מטרים מעוקבים ובאזור מעלה כנרת - עד 127 מיליון מטרים מעוקבים מים שפירים ובנוסף עד 75 מיליון מטרים מעוקבים למדגה מתועש.

כמו כן נקבע בכללים, כי מנהל רשות המים רשאי, בתנאים שנקבעו ובאישור מועצת רשות המים, להוסיף כמויות נוספות לכמויות המפורטות.

בנוסף, קובעים הכללים את כמות המים השפירים שעומדים לחלוקה באזורים המנותקים, מי השפד"ן והקולחין לחקלאות לשנת 2018.

לפיכך, גובשו על ידי הרשות לתכנון ופיתוח הכפר וגורמי ייצור במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, בהתייעצות עם מנהלי המחוזות, גורמים נוספים במשרד ובהתייעצות עם התאחדות חקלאי ישראל, הצעת התקנות שבנדון, שעניינה אמות מידה להקצאת מים לחקלאות לשנת 2018.

על פי ההערכות המקצועיות, שנת 2018 צפויה להיות שנה שחונה בדומה לשנים קודמות. נוכח ההשפעה השלילית החרیפה של רצף השנים השחונות על מקורות המים, נוצר צורך לקבוע מודל הקצאה המאזן בין שמירה על מקורות המים לשנים הבאות מחד, לבין צרכי החקלאים מאידך והכל תוך אבחנה בין אזור לאזור.

אזורים אלה מושפעים מאוד משנות הבצורת האחרונות. נוכח התחזיות להמשך הבצורת ולכמויות משקעים נמוכות מאוד בחורף הקרוב, ההערכה היא, כי מצאי המים באזור צפוי להיות נמוך ויש לנקוט בצעדים ההכרחיים לשימור מקורות המים. ההקצאות משקפות את אפשרויות ניצול המקורות מבלי לגרום לפגיעה בלתי מידתית בהם.

להלן דברי ההסבר להסדרים השונים בטיוטת התקנות:

1. תקנה 1 – קובעת הגדרות של מונחים בהם נעשה שימוש בתקנות. ההתייחסות להלן להגדרות תעשה לפי הצורך במסגרת ההסבר לתקנות הבאות.

2. תקנה 2 – הכמות שניתן להקצות למטרת חקלאות במערכת הארצית היא 292 מלמ"ק. על פי הנתונים הקיימים בידי רשות המים, זו כמות הגבוהה מהשימוש שהיה בשנת 2016 בכ- 22 מלמ"ק, ותאפשר מתן מענה לצרכנים אשר צריכת המים שלהם בשנת 2016 לא שיקפה את שימושי המים לחקלאות שלהם.

מוצע לקבוע את הקצאת 2018 על סמך נתוני הצריכה בשנת 2016, הם הנתונים המעודכנים ביותר מרשות המים, ברם לא יותר מתקרת ההקצאה שנקבעה לצרכן לשנה לפיה מחושבת הצריכה.

בנוסף, מוצע להוסיף את המיזמים שקיבלו הקצאה בשנת 2017 ואת מיזמי הבע"ח שקיבלו הקצאה בשנים 2016 – 2017.

עקרונות ההקצאה פורסמו להערות הציבור ביום 6.12.17, במסגרת הודעה לציבור מטעם רשות המים לפיה משרד החקלאות מגבש אמות מידה לחלוקת מים לחקלאות לשנת 2018 על בסיס צריכת המים לחקלאות בשנת 2016, של כל צרכן. רשות המים פרסמה לידיעת הציבור את הנתונים הקיימים ברשות לעניין זה, וניתנה לצרכנים הזדמנות להשיג עליהם. פרסום דומה בוצע גם באתר משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

3. תקנה 3 – מוצע לאפשר ויתור על מים, וקבלת היתר לקבל תשלום בעד העברת מים לצרכן אחר, וזאת כדי לאפשר ניצול יעיל של מים בתקופת המחזור החרף במים הצפוי בשנת 2018, וניתובם לשימושים הכרחיים לצורך מניעת נזקים ארוכי טווח ואבדן השקעות. מנגנון של מתן היתר לקבלת תשלום בעד העברת מים, בתנאים שייקבעו על ידי משרד החקלאות ופיתוח הכפר, יאפשר מתן תמיכה בחקלאים שיוותרו על הקצאות המים שלהם לטובת שימושים אחרים.

יובהר כי במקביל לפרסום טיוטת תקנות זו להערות הציבור, מפרסם המשרד גם טיוטת תקנות שעניינה איסור ספסרות במים. בטיוטת התקנות האמורות מוצע להבהיר את האיסור על ספסרות המים, ולקבוע אותו כהוראת קבע, בדומה לכלל בתקנה 16 לתקנות המים (אמות מידה להקצאת מים לחקלאות לשנת 2017) (הוראת שעה), התשע"ז – 2017. לכשיותקנו תקנות אלה, תתאפשר העברת מים וקבלת תשלום בעדן רק בהיתר מאת מנכ"ל המשרד או מי שהסמיך לעניין זה, בהתאם לעקרונות שקבע השר בתקנות.